

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România

---

Iunie 2019

Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România

Iunie 2019

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0562

Cuprins

Sinteză	5
A. Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare	6
A1. Cadrul economic general al companiilor nefinanciare	6
A2. Disponibilitatea surselor de finanțare pentru companii	11
A3. Condițiile și factorii de influență privind accesul la finanțare al companiilor	16
Anexă: Metodologie sondaj	19

Sinteză

Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România (FCNEF) surprinde opiniile sectorului real cu privire la: (i) cele mai presante probleme în desfășurarea activității, (ii) disponibilitatea și evoluția surselor de finanțare, (iii) rata de succes în accesarea finanțării de la bănci și IFN și în accesarea fondurilor europene și (iv) relația firmelor cu băncile și IFN.

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor companiilor¹ la sondajul menționat și se referă la perioada aprilie 2018 – martie 2019. Principalele concluzii sunt următoarele:

- Indicatorii financiari care au consemnat evoluții notabile în ultimele 12 luni sunt cheltuielile cu forța de muncă, costul creditului și alte costuri, în sensul unor creșteri observate de tot mai multe dintre companiile chestionate. Concomitent cu majorarea costurilor, a avut loc și o dinamică echilibrată a cifrei de afaceri, astfel încât impactul asupra profitului s-a menținut relativ neutru.
- Problemele cele mai presante percepute de companii în desfășurarea activității sunt legate, în continuare, de impredictibilitatea mediului fiscal și nivelul ridicat al fiscalității (indicate ca fiind semnificative de 66 la sută, respectiv 64 la sută dintre respondenți). În ultima perioadă se consolidează amploarea efectelor negative ale tensionării pieței muncii în activitatea companiilor nefinanciare, atât în ceea ce privește costul crescut cu forța de muncă, cât și dificultatea de a găsi personal bine pregătit.
- Accesul la finanțare nu este considerat de companiile chestionate drept o problemă presantă în perioada analizată, 64 la sută dintre firmele chestionate catalogând acest factor drept scăzut sau foarte scăzut.
- Pentru finanțarea operațiunilor zilnice, a investițiilor sau a altor proiecte, firmele utilizează preponderent surse interne, precum reinvestirea profitului, vânzarea de active sau credite de la acționari sau majorări de capital, similar exercițiului precedent. Firmele apelează la credite bancare într-o măsură relativ redusă, principalele produse fiind descoperitul de cont sau liniile de credit.
- Ponderea companiilor care nu au apelat la creditare de la bănci și IFN se menține la un nivel ridicat. Doar 19 la sută dintre companii au apelat la astfel de finanțare și au primit aprobare pentru toată suma solicitată, acceptând condițiile și costurile creditului.

¹ Eșantionul utilizat în *Sondajul FCNEF* conține circa 11 000 de companii nefinanciare, este reprezentativ la nivel național și regional, iar extragerea companiilor incluse în sondaj este realizată prin procedee statistice specifice cu respectarea criteriilor privind: (i) clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații), (ii) sectorul de activitate (conform CAEN Rev. 2) și (iii) regiuni de dezvoltare.

- Firmele care au aplicat pentru un credit în ultimele 12 luni resimt într-o mai mare măsură creșterea costurilor de finanțare, comparativ cu exercițiul anterior. Astfel, în topul celor mai importante obstacole întâlnite de firme în accesarea finanțării de la bănci și IFN se află nivelul prea ridicat al dobânzilor și al comisioanelor percepute, cerințele privind valoarea sau tipul colateralului și clauzele contractuale.

A. Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare

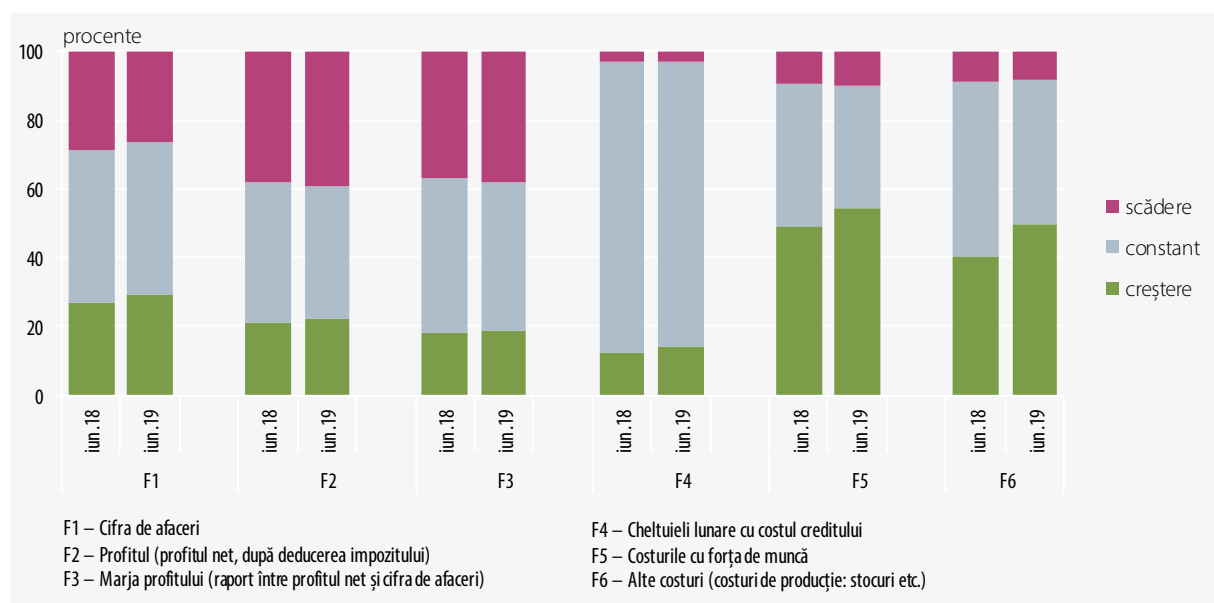
A1. Cadrul economic general al companiilor nefinanciare

Evoluția principalilor indicatori financiari ai companiilor nefinanciare

Companiile chestionate au indicat, la nivel agregat, pentru perioada aprilie 2018 – martie 2019, o evoluție ascendentă a majorității indicatorilor financiari, în special cu privire la cheltuielile cu forța de muncă, costul creditului și alte costuri.

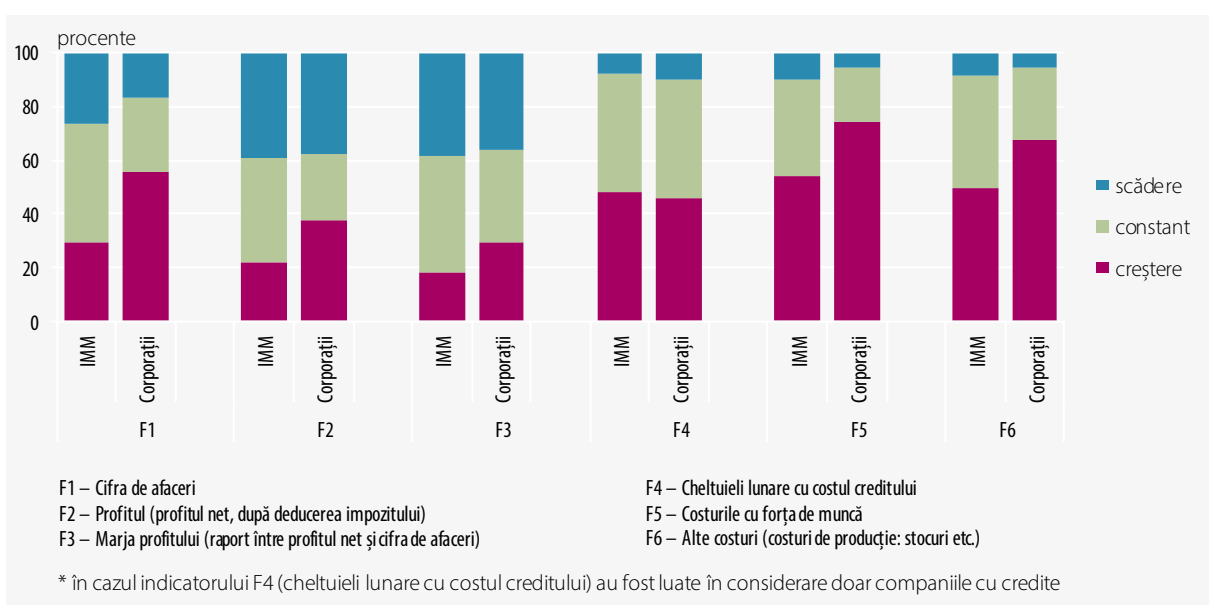
Concomitent cu creșterea costurilor, a avut loc și o dinamică echilibrată a cifrei de afaceri, astfel încât impactul asupra profitului s-a menținut relativ neutru.

Grafic 1. Evoluția principalilor indicatori financiari în exercițiul curent și cel anterior, pentru companiile nefinanciare

Companiile au indicat că majorarea costurilor cu forța de muncă este factorul a cărui creștere a fost resimțită cel mai acut (54 la sută, comparativ cu 49 la sută). Costurile de producție au avansat pentru majoritatea firmelor respondente (49 la sută), comparativ cu exercițiul precedent, când era considerat în creștere pentru doar 40 la sută. În ceea ce privește costul creditului, s-a consemnat o apreciere marginală a companiilor care au evaluat acest indicator în creștere. Proporția întreprinderilor care consideră că profitul și marja profitului au scăzut s-a majorat cu câte 1 punct procentual, ajungând la 39 la sută, respectiv 38 la sută din totalul companiilor chestionate în exercițiul curent (Grafic 1).

Grafic 2. Evoluția principalilor indicatori financiari în perioada aprilie 2018 – martie 2019, pentru IMM și corporații*

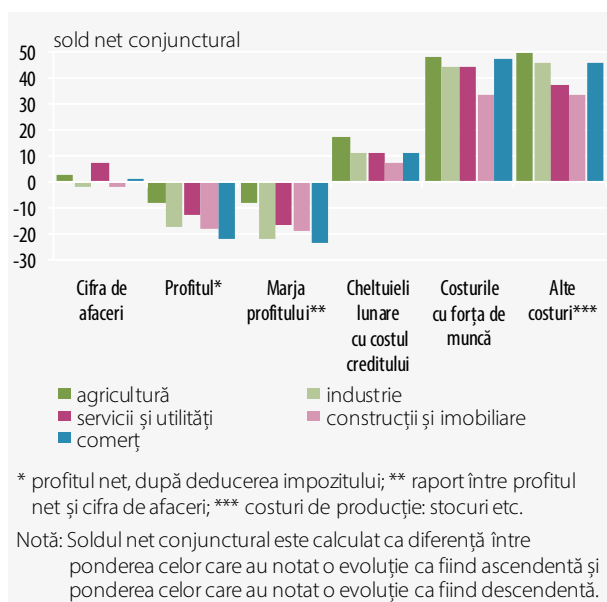

Corporațiile au consemnat majoritar (38 la sută) o apreciere a profitului în perioada aprilie 2018 – martie 2019, comparativ cu exercițiul precedent, când cele mai multe dintre acestea indicau o scădere a profitului net. De asemenea, marja profitului este percepută în creștere pentru un număr mai mare de companii mari în exercițiul curent comparativ cu anul anterior (30 la sută, față de 25 la sută). Cu toate acestea, se mențin majoritare corporațiile care resimt acest indicator în scădere (36 la sută). Spre deosebire de IMM, care indică majoritar o evoluție constantă a cifrei de afaceri, corporațiile semnaleză o apreciere a acestui indicator într-o măsură mai mare comparativ cu exercițiul precedent (Grafic 2). Indicatorii financiari în cazul importatorilor și exportatorilor au consemnat o evoluție ușor diferită relativ la ansamblul companiilor, în sensul raportării unei scăderi a marjei profitului și a unei ponderi mai ridicate a firmelor care consideră în creștere cheltuielile cu forța de muncă, costul creditului și alte costuri. Dezagregat pe sectoare, evoluția indicatorilor financiari nu se abate semnificativ de la cea observată la nivel agregat, excepție făcând companiile din agricultură, care au raportat într-o pondere mai ridicată creșterea cheltuielilor de finanțare și a altor costuri, dar și o majorare a profitului și a marjei de profit. Față de sondajul precedent, se remarcă o apreciere moderată a ponderii companiilor din sectorul servicii și utilități care au raportat un avans al

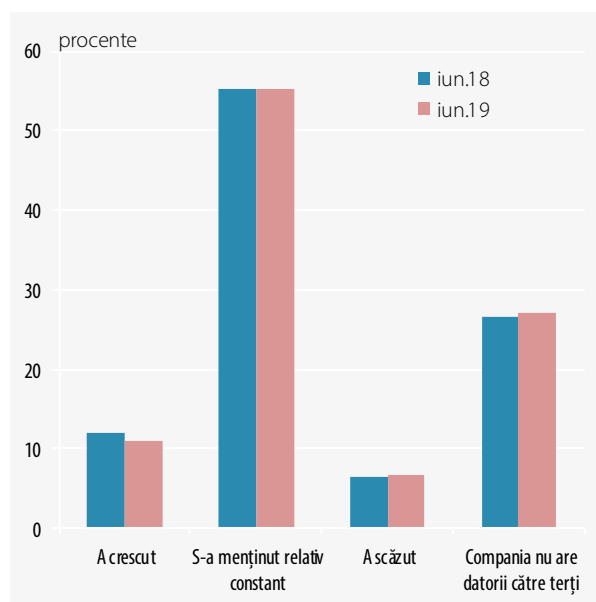

costurilor cu forța de muncă (53 la sută, comparativ cu 46 la sută în exercițiul precedent). În cazul companiilor din sectorul construcții și imobiliare, indicatorul costuri de producție a crescut de la 32 la sută la 45 la sută, comparativ cu sondajul precedent (Grafic 3).

Grafic 3. Evoluția principalilor indicatori financiari în perioada aprilie 2018 – martie 2019, pe principalele sectoare economice

Grafic 4. Evoluția raportului datorii/active în perioada aprilie 2018 – martie 2019, pentru companiile nefinanciare

Raportul între datorii și active, pentru companiile care au răspuns chestionarului, și-a menținut structura, diferența față de exercițiul precedent fiind de 1 punct procentual mai mult în cazul firmelor care au indicat o scădere a acestui indicator (Grafic 4).

Cele mai presante probleme ale companiilor

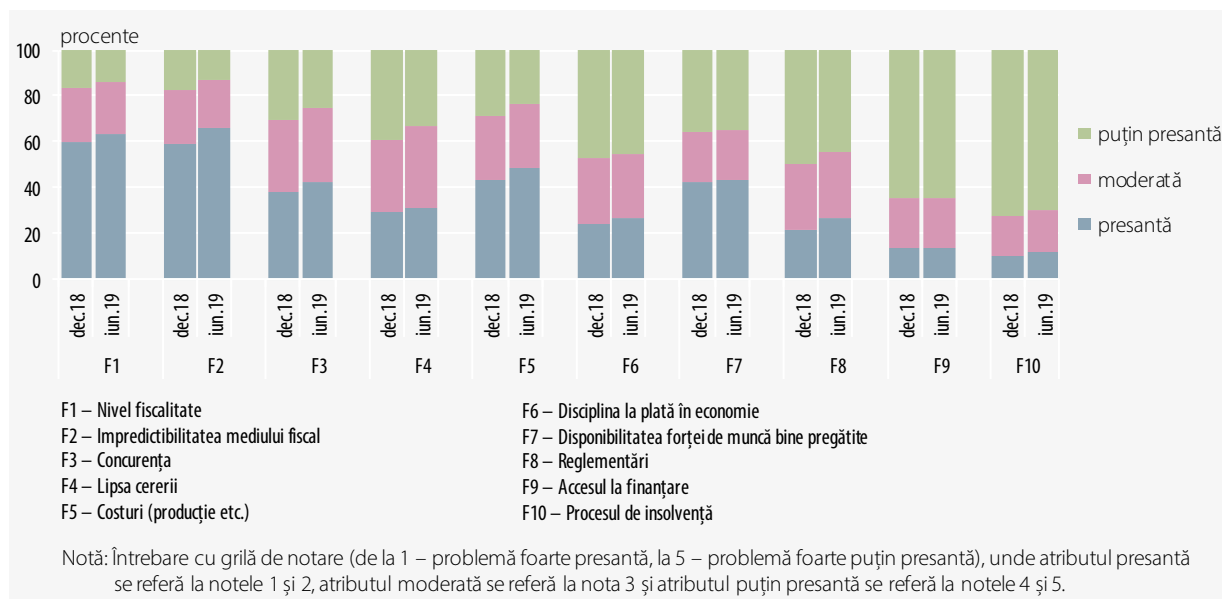
În ultimele șase luni, companiile au resimțit în creștere problemele întâmpinate în desfășurarea activității. Între cele mai presante constrângeri se mențin imprecizibilitatea mediului fiscal, nivelul ridicat al fiscalității și costurile (de producție, cu forța de muncă etc.), fiind urmate de concurența și disponibilitatea forței de muncă bine pregătite (Grafic 5). Aspectele resimțite de companii reflectă riscurile asociate evoluției pe piața muncii evidențiate prin deficiențele structurale persistente, având impact asupra costurilor firmelor, dar și a competitivității interne și externe².

Nevoia de predictibilitate a factorilor de ordin fiscal continuă să fie stringentă și să influențeze negativ mediul de afaceri din România, atât în ansamblu (66 la sută dintre respondenți apreciază factorul ca fiind mare sau foarte mare, în creștere cu 7 puncte procentuale de la decembrie 2018), cât și în structura pe dimensiuni ori sectoare

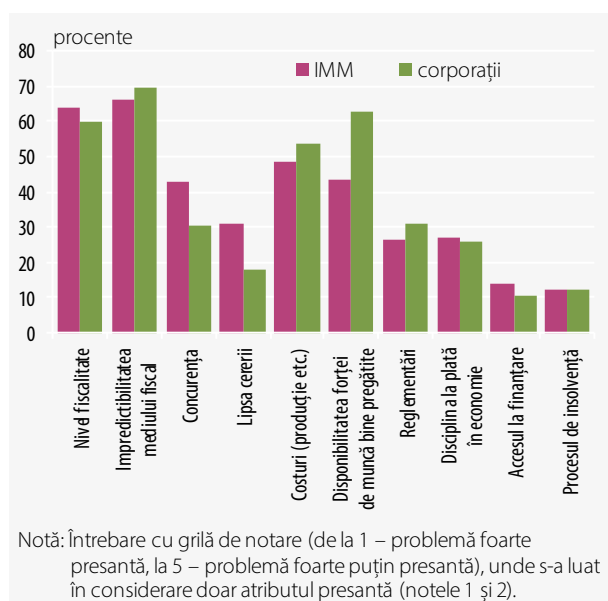
² BNR, Raport asupra inflației, mai 2019.

de activitate. În plus, nivelul ridicat al fiscalității este apreciat ca având o influență semnificativă de către 64 la sută din totalul companiilor, punând conduita politicii fiscale pe primul plan în preocupările firmelor. Diminuarea incertitudinilor legislative, în contextul unui mix echilibrat de politici macroeconomice, este de natură să genereze efecte pozitive asupra dezvoltării activității firmelor, inclusiv din perspectiva planurilor de investiții ale acestora.

Grafic 5. Cele mai presante probleme ale companiilor nefinanciare în perioada octombrie 2018 – martie 2019

Grafic 6. Cele mai presante probleme ale IMM și corporațiilor în perioada octombrie 2018 – martie 2019

Problemele legate de piața muncii reprezintă pentru companii provocări semnificative, atât în ceea ce privește costul crescut cu angajații, cât și dificultatea de a găsi personal bine pregătit. Deși, în ansamblu, problema costurilor de producție și cu forța de muncă are o însemnătate mai mare comparativ cu disponibilitatea forței de muncă și un avans mai mare față de ultimul sondaj (creștere de 6 puncte procentuale pentru costuri, respectiv 1 punct procentual pentru disponibilitate), analiza în funcție de dimensiunea companiilor relevă evoluții diferite (Grafic 6). Tensionarea pieței muncii afectează în special corporațiile.

Acestea consideră în proporție de 63 la sută că disponibilitatea forței de muncă este o problemă semnificativă în desfășurarea activității (pe locul doi, după impredictibilitatea mediului fiscal), spre deosebire de IMM, în cazul cărora 43 la sută dintre firme au indicat acest factor ca fiind presant. Mai mult, constrângerile ridicate induse de costurile

salariale par să fie percepute mai accentuat de companiile mari în comparație cu IMM, însă sensul de creștere a importanței acestui factor, raportat la ultimul sondaj, este

similar pentru ambele categorii de firme. Se menține necesitatea adresării deficitului de forță de muncă în economie, atât în plan cantitativ (cauzat de migrația semnificativă din piața muncii și de îmbătrânirea populației), cât și calitativ (privitor la nivelul de calificare al candidaților).

După sectorul de activitate în care activează companiile, problema costurilor de producție și a celor cu forță de muncă a evoluat în intensitate în mod relativ egal pentru majoritatea categoriilor, însă cea mai mare pondere a firmelor afectate se regăsește în agricultură (59 la sută) și în industrie (53 la sută). Cu toate acestea, firmele din industrie prezintă o ușoară scădere în ceea ce privește intensitatea factorului disponibilitatea forței de muncă bine pregătite ca obstacol în activitate.

Concurența este, de asemenea, una dintre problemele importante în desfășurarea activității companiilor, în creștere (cu 6 puncte procentuale, până la o pondere de 43 la sută) ca intensitate de la ultimul sondaj. Aceasta este resimțită mai acut în cazul companiilor de dimensiuni reduse, în special al celor din sectoarele comerț și industrie.

Companiile au apreciat în creștere și problema legată de lipsa cererii, 31 la sută dintre companiile respondente fiind de părere că acest factor le afectează activitatea semnificativ. Se menține, similar sondajului precedent, o mai mare importanță în cazul IMM (31 la sută), comparativ cu corporațiile (18 la sută). În plus, în concordanță și cu problema referitoare la concurență, firmele din comerț și industrie sunt mai afectate de acest factor.

Accesul la finanțare nu este considerat de companiile chestionate drept o problemă presantă în perioada analizată, 64 la sută dintre respondenți catalogând acest factor drept scăzut sau foarte scăzut, în evoluție constantă comparativ cu ultimul sondaj. Nivelul redus al intermedierei financiare în România poate justifica ponderea scăzută a companiilor care consideră accesul la finanțare un impediment. Implementarea de reforme structurale, care să atenueze vulnerabilitățile din bilanțul firmelor și să îmbunătățească disciplina la plată în economie, poate contribui la creșterea gradului de bancarizare al companiilor nefinanciare din România.

În structura sectoarelor de activitate, percepția asupra accesului la finanțare este relativ similară în rândul companiilor. Se observă, în cazul companiilor cu credite neperformante, o pondere mai mare de firme care consideră accesul la finanțare o problemă presantă, comparativ cu restul firmelor.

Principalii parteneri comerciali ai companiilor nefinanciare în anul 2018

În intervalul aprilie 2018 – martie 2019, la nivel agregat, mai mult de jumătate dintre firme apreciază că peste 50 la sută din cifra de afaceri realizată sunt rezultatul relației cu parteneri comerciali din categoria firmelor românești cu capital autohton (față de 42 la sută dintre companii în exercițiul anterior). Spre deosebire de firmele mici și mijlocii, care au o structură a cifrei de afaceri din punct de vedere al partenerilor

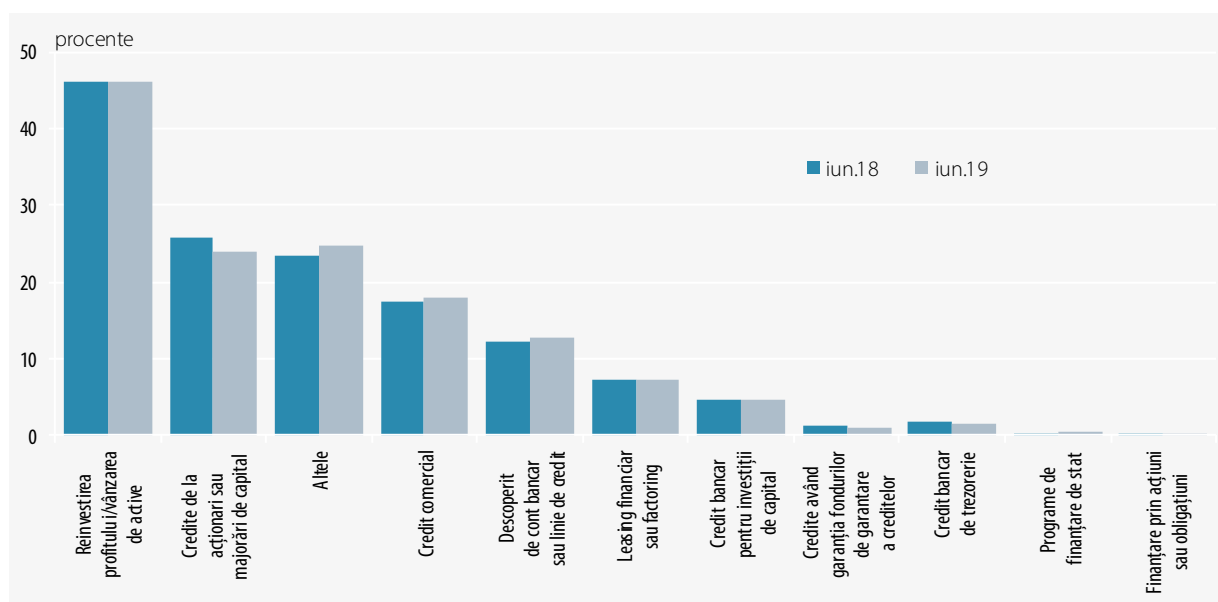
comerciali asemănătoare cu cea la nivel agregat, corporațiile generează cea mai mare parte a vânzărilor din relațiile cu firmele din străinătate (42 la sută, față de 31 la sută în sondajul trecut). La nivel sectorial, firmele din industrie au o pondere mai însemnată a cifrei de afaceri realizată în parteneriat cu firmele din străinătate (17 la sută dintre acestea).

A2. Disponibilitatea surselor de finanțare pentru companii

Principalele surse de finanțare ale companiilor

Pentru finanțarea operațiunilor zilnice, a investițiilor sau a altor proiecte firmele utilizează preponderent surse interne, precum reinvestirea profitului, vânzarea de active sau credite de la acționari sau majorări de capital, similar exercițiului precedent. Companiile apelează la credite bancare într-o măsură relativ redusă, principalele produse fiind descoperitul de cont sau liniile de credit (Grafic 7). De asemenea, analiza structurii pasivului firmelor fundamentează aceste rezultate, având în vedere că doar 8,7 la sută din total pasiv sunt reprezentate de credite de la bănci autohtone și de la IFN³, conform datelor la iunie 2018.

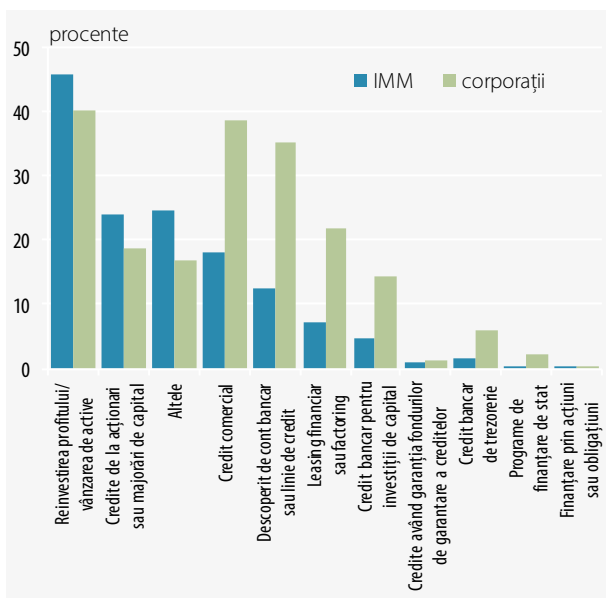
Grafic 7. Principalele surse de finanțare ale companiilor în perioada aprilie 2018 – martie 2019, pentru companiile nefinanciare

Din punct de vedere al dimensiunii, există diferențe semnificative între structura finanțării întreprinderilor de talie mică și mijlocie, comparativ cu aceea a companiilor mari. Astfel, în cazul IMM, principalele surse de finanțare sunt cele interne, în timp ce

³ BNR, *Raport asupra stabilității financiare*, ediția din iunie 2019.

Grafic 8. Principalele surse de finanțare ale companiilor în perioada aprilie 2018 – martie 2019, pentru IMM și corporații

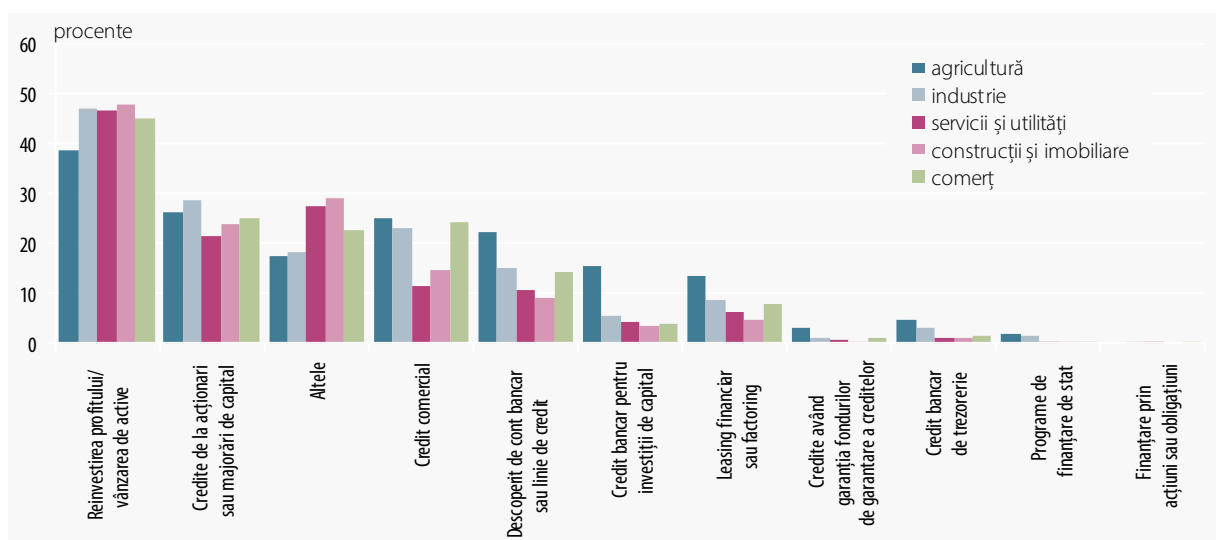

În ceea ce privește corporațiile, finanțarea bancară de tipul descoperitului de cont, al liniilor de credit sau al creditelor de trezorerie are o proporție semnificativă în structura de finanțare a acestora. În plus, corporațiile apelează într-o mai mare măsură la creditele de investiții (22 la sută, față de 7 la sută în cazul IMM), Grafic 8. În România, activitatea de investiții a firmelor se află la un nivel relativ scăzut, comparativ cu media europeană⁴, conform unui studiu realizat de Banca Europeană de Investiții⁵. Astfel, rata de creștere a investițiilor a fost negativă în perioada care a urmat crizei financiare, până în 2017, când firmele au reluat activitatea investițională. Cu toate acestea, doar 25 la sută dintre companii au investit⁶ în anul 2017, procent în scădere față de perioada premergătoare crizei financiare (43 la sută).

Companiile care activează în domenii precum agricultură, industrie și comerț se finanțează într-o mai mare proporție de la bănci, comparativ cu cele

din sectoarele servicii, utilități, respectiv construcții și imobiliare. De asemenea, firmele din agricultură se remarcă prin utilizarea mai intensivă a creditelor pentru investiții de capital (Grafic 9).

Grafic 9. Principalele surse de finanțare ale companiilor în perioada aprilie 2018 – martie 2019, pe sectoare de activitate

⁴ BNR, *Raport asupra stabilității financiare*, ediția din iunie 2019.

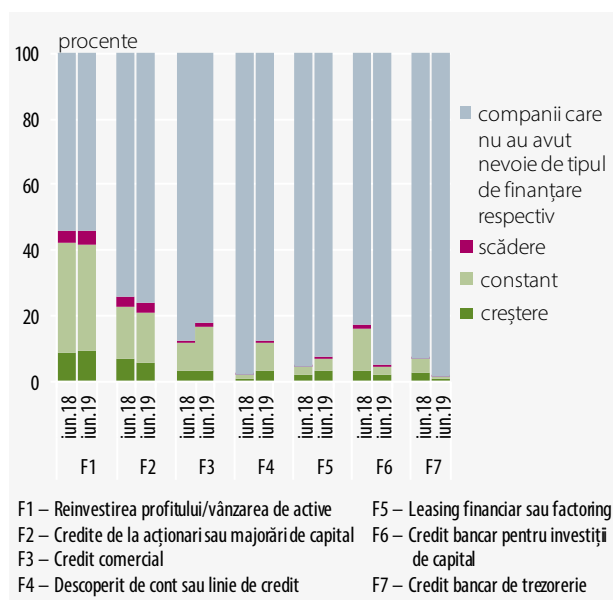
⁵ Banca Europeană de Investiții, *European Investment Report 2018/2019*.

⁶ Investițiile au fost calculate ca variație anuală a activelor totale, la care au fost adăugate cheltuielile cu amortizarea. A fost considerat un prag de 3 la sută din totalul activelor.

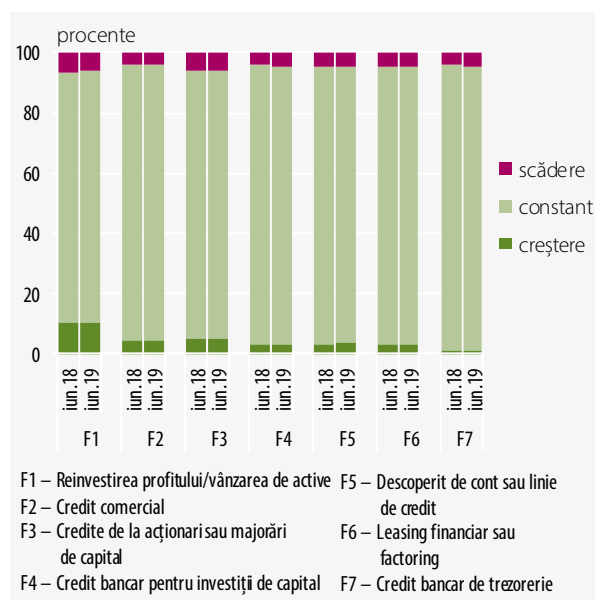
Evoluția principalelor surse de finanțare ale companiilor și perspective pentru următoarele 12 luni (aprilie 2019 –martie 2020)

Disponibilitatea surselor de finanțare s-a menținut preponderent constantă. Față de exercițiul precedent, procentul firmelor care au avut nevoie de finanțare a crescut, în special în privința surselor precum creditul comercial sau descoperitul de cont. În același timp, față de sondajul anterior, un număr mai mare de firme a răspuns că nu au nevoie de credite de investiții (Grafic 10). Pentru următoarele 12 luni, firmele estimează că sursele de finanțare se vor menține constante din punct de vedere al disponibilității pentru toate tipurile de finanțare (Grafic 11).

Grafic 10. Evoluția principalelor surse de finanțare ale companiilor nefinanciare în perioada aprilie 2017 – martie 2018

Grafic 11. Perspective de evoluție a principalelor surse de finanțare ale companiilor nefinanciare pentru perioada aprilie 2019 – martie 2020

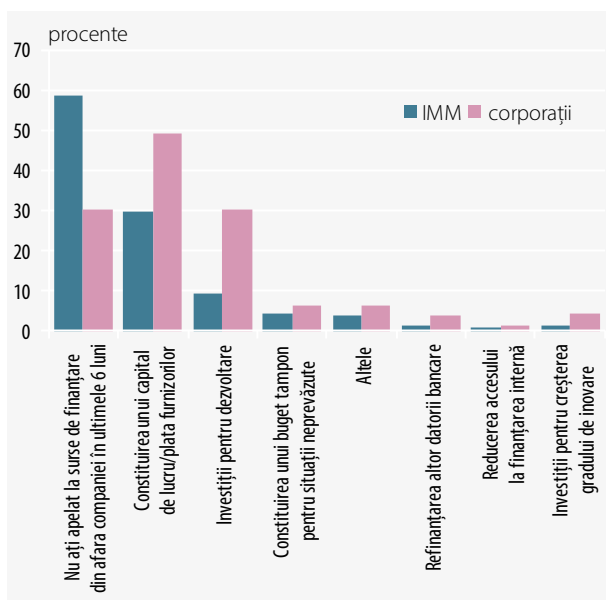

Destinații ale finanțării atrase de companiile nefinanciare

În perioada aprilie 2018 – martie 2019, mai puțin de jumătate din firme au apelat la surse de finanțare din afara companiei, în ușoară creștere față de exercițiul anterior. Principalul motiv pentru care firmele au accesat finanțare de la bănci sau IFN a fost constituirea unui capital de lucru (stocuri, echipamente etc.) sau plata furnizorilor (30 la sută). Investițiile pentru creșterea gradului de inovare nu reprezintă o prioritate pentru companiile din România, doar 1 la sută dintre acestea contractând credite în acest sens. De asemenea, în studiul Băncii Europene de Investiții companiile românești sunt pe ultimul loc din punct de vedere al intensității cheltuielilor cu cercetarea-dezvoltarea, relativ la celelalte state europene⁷.

⁷ Banca Europeană de Investiții, *European Investment Report 2018/2019*.

Grafic 12. Principalele destinații ale finanțării atrase de IMM și corporații în perioada aprilie 2018 – martie 2019

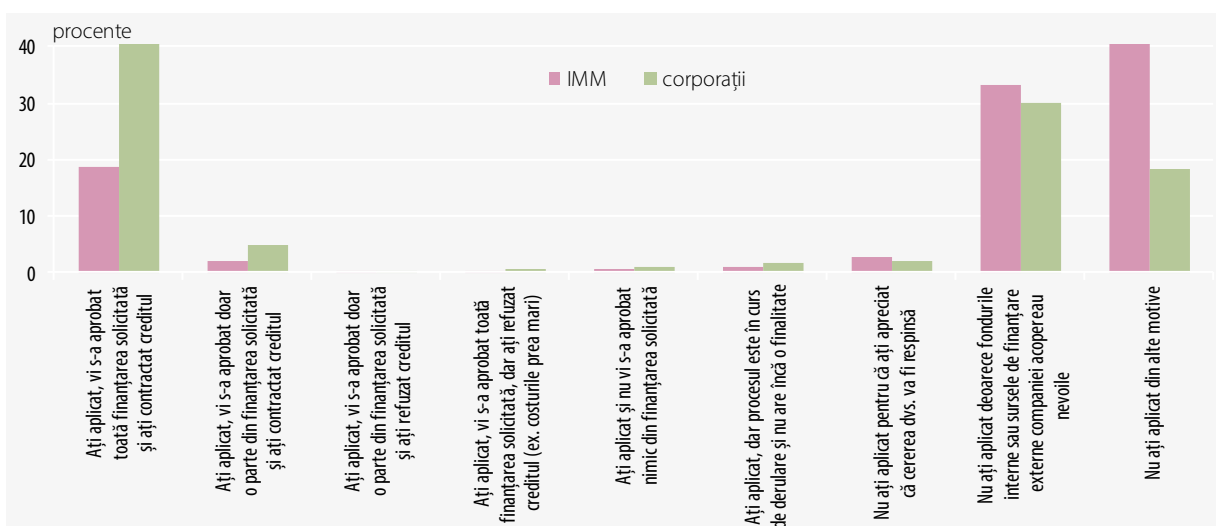

Acest lucru este confirmat de datele din situațiile financiare, care arată că investițiile în active necorporale reprezintă doar 6 la sută din totalul investițiilor realizate de firme în anul 2017⁸.

Spre deosebire de companiile de tip IMM, doar o treime dintre corporații au răspuns că nu au apelat la surse de finanțare din afara companiei. Majoritatea acestora au contractat credite pentru nevoi curente (49 la sută), iar un procent de 30 la sută au îndreptat aceste fonduri către investiții pentru dezvoltare (achiziții de utilaje, terenuri, clădiri), față de 9 la sută în cazul IMM. Investițiile pentru creșterea gradului de inovare reprezintă o destinație pentru fondurile contractate, externe firmei, în cazul a 4 la sută dintre corporații (1 la sută în cazul IMM) (Grafic 12). Investițiile destinate inovării sunt mai pronunțate în cazul companiilor din sectoarele cu grad ridicat de tehnologizare (*high tech*), respectiv 6 la sută dintre firmele din această categorie.

Accesarea de finanțare de la bănci și IFN

Grafic 13. Accesarea de finanțare de la bănci și IFN în perioada aprilie 2018 – martie 2019

În intervalul aprilie 2018 – martie 2019, ponderea companiilor care nu au apelat la creditare de la bănci și IFN se menține la un nivel ridicat, de 78 la sută, similar exercițiului precedent (Grafic 13). Doar 19 la sută dintre companii au apelat la astfel de finanțare și au primit aprobare pentru toată suma solicitată, acceptând condițiile și costurile creditului. Același lucru este valabil și în ceea ce privește companiile de talie

⁸ BNR, *Raport asupra stabilității financiare*, ediția din iunie 2019.

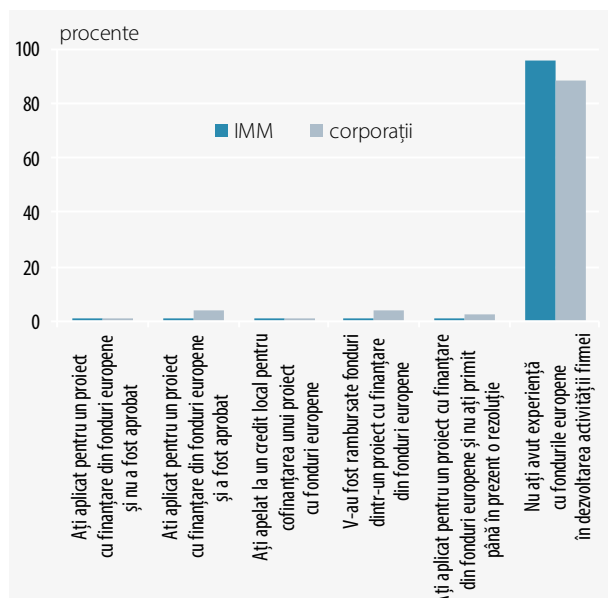
mică și mijlocie, în timp ce în cazul companiilor mari, doar jumătate dintre acestea nu au încercat să contracteze împrumuturi de la bănci sau IFN. În plus, rata de succes a corporațiilor este mult mai bună în a accesa un credit (44 la sută dintre acestea au primit creditul pentru care au aplicat).

În funcție de sectorul de activitate, cele mai performante firme în a accesa finanțare sunt cele din agricultură (37 la sută), în timp ce la polul opus se află firmele din sectoarele construcții și imobiliare, în rândul cărora doar 13 la sută au beneficiat de întreaga finanțare solicitată și au acceptat creditul. Structura pasivului firmelor susține aceste rezultate, având în vedere că pentru firmele din sectorul agricol creditele de la băncile autohtone reprezintă 15,4 la sută din pasiv. Firmele din sectoarele construcții și imobiliare au acces mai bun la finanțare din exteriorul țării, fiind diminuată nevoia de creditare de la instituții autohtone.

Companiile din servicii care activează în domenii ce presupun o intensitate mai redusă a gradului de cunoaștere (*less knowledge intensive*) au obținut într-o proporție mai mare aprobare pentru un credit (35 la sută), comparativ cu firmele care oferă servicii cu un nivel ridicat al cunoașterii (*knowledge intensive*), de numai 23 la sută.

Accesarea de fonduri europene

Grafic 14. Accesarea fondurilor europene în perioada aprilie 2018 – martie 2019, de către IMM și corporații

Proporția companiilor care nu au avut experiență cu fondurile europene în dezvoltarea activității firmei, în ultimele 12 luni, se menține la un nivel constant comparativ cu exercițiul precedent, de 96 la sută (Grafic 14).

Companiile mari au mai mult succes în accesarea de fonduri europene, un procent de 12 la sută aplicând pentru proiecte cu finanțare din fonduri europene. Mai mult, 4 la sută dintre corporații au aplicat și au primit aprobare pentru astfel de proiecte, în timp ce pentru IMM, doar 4 la sută au aplicat pentru această formă de finanțare și 1 la sută au și primit aprobarea.

Firmele care au activități agricole sunt mai înclinate spre a apela la astfel de surse de finanțare, 10 la sută dintre acestea aplicând pentru un proiect cu finanțare din fonduri europene și pentru 3 la sută proiectul a fost aprobat.

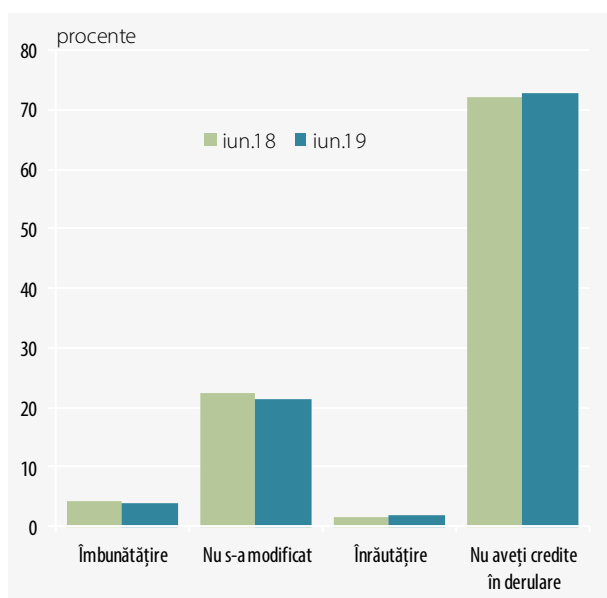

A3. Condițiile și factorii de influență privind accesul la finanțare al companiilor

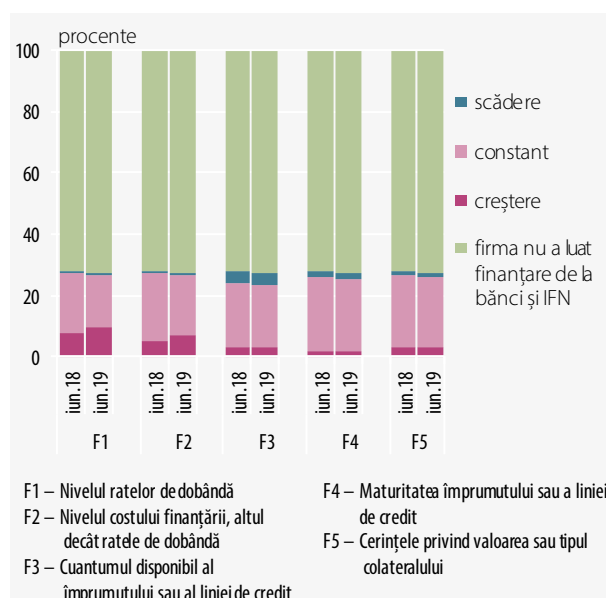
Relația companiilor cu băncile și IFN și percepția companiilor asupra termenilor și condițiilor

În ultimele 12 luni, companiile care au contractat credite de la bănci sau IFN (27 la sută din total) apreciază că relația cu instituțiile financiare nu a suferit modificări, similar opiniei exprimate în exercițiul precedent (Grafic 15). În structură, după dimensiune, 73 la sută dintre IMM au indicat faptul că nu au credite în derulare, în timp ce în cazul corporațiilor, ponderea celor fără credite este mai redusă, de 43 la sută.

Grafic 15. Relația companiilor nefinanciare cu băncile și IFN în perioada aprilie 2018 – martie 2019

Grafic 16. Percepția companiilor nefinanciare asupra termenilor și condițiilor aplicate de bănci și IFN în perioada aprilie 2018 – martie 2019

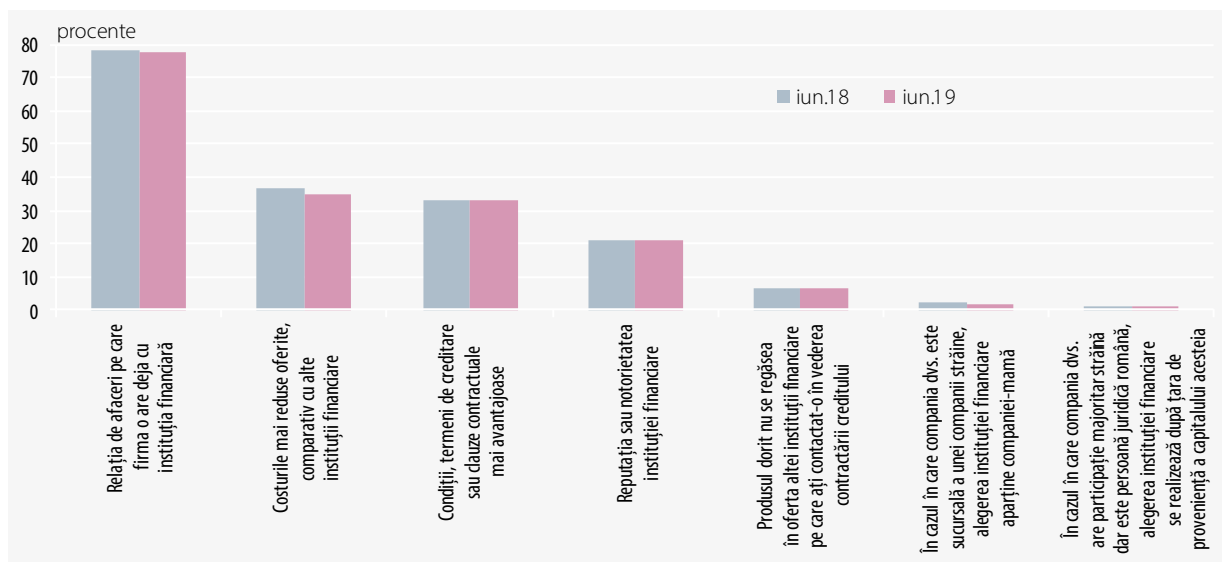
Condițiile creditelor în derulare sau contractate în ultimele 12 luni de la bănci și instituții financiare nebancale au suferit ușoare modificări, conform aprecierilor companiilor. Acestea au indicat o înrăutățire marginală în ceea ce privește costul finanțării, similar evoluției evidențiate în sondajul precedent, din perspectiva comisioanelor și a altor taxe aplicabile împrumuturilor, dar și a nivelului ratelor de dobândă (Grafic 16). Băncile, pe de altă parte, percep o relaxare în termenii contractelor de creditare în ultimul an, în special în ceea ce privește *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de ROBOR 1M⁹.

Criteriile luate în considerare de companiile nefinanciare în momentul în care apelează la instituții financiare se raportează, în continuare, la relația existentă pe care firma o are cu instituția (66 la sută din companii au indicat acest motiv). Următoarele

⁹ Sondajul BNR privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației mai 2018, august 2018, noiembrie, 2018, februarie 2019.

criterii de selecție, ca importanță, sunt reprezentate de costurile mai reduse oferite (în scădere cu 1 punct procentual față de exercițiul anterior) și condițiile, termenii sau clauzele mai avantajoase (în creștere cu 1 punct procentual) (Grafic 17).

Grafic 17. Motivele pentru care companiile nefinanciare au apelat la instituțiile financiare de la care au luat credite în perioada aprilie 2018 – martie 2019

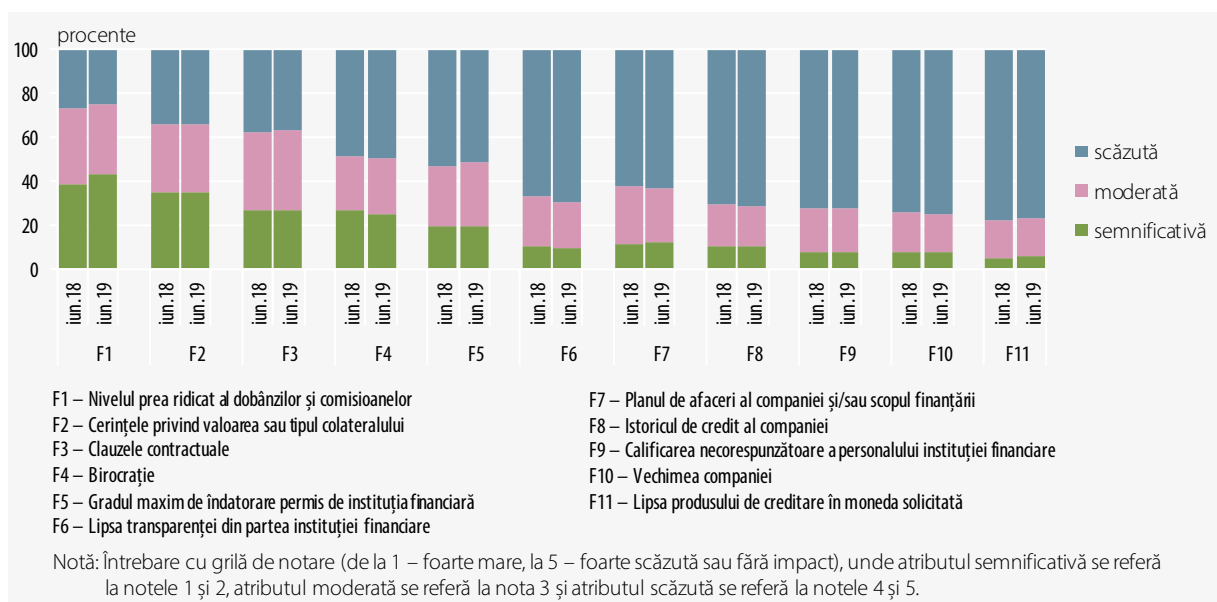

Principalele dificultăți întâmpinate de companii în accesarea finanțării de la bănci și IFN

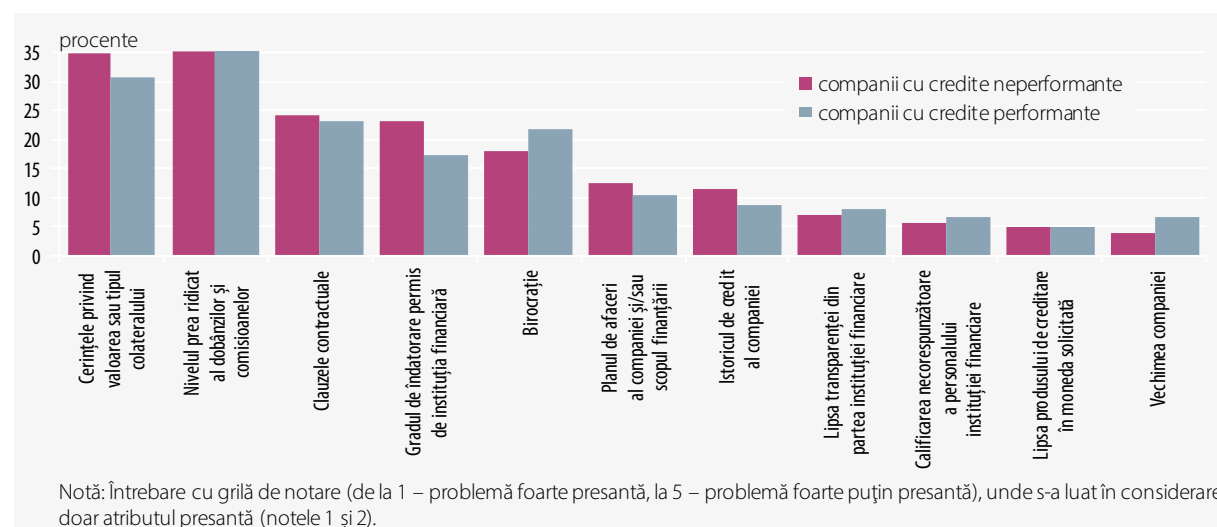
Firmele care au aplicat pentru un credit în ultimele 12 luni resimt într-o mai mare măsură creșterea costurilor de finanțare, comparativ cu exercițiul anterior (43 la sută, față de 38 la sută). Astfel, în topul celor mai importante obstacole întâlnite de firme în accesarea finanțării de la bănci și IFN se află nivelul prea ridicat al dobânzilor și al comisioanelor percepute, cerințele privind valoarea sau tipul colateralului și clauzele contractuale. Calificarea necorespunzătoare a personalului instituției financiare, vechimea companiei sau lipsa produsului de creditare în moneda solicitată nu sunt considerate de către companii ca piedici în obținerea de împrumuturi de la instituțiile financiare (Grafic 18).

În ceea ce privește diferențierea firmelor în funcție de performanța creditelor contractate, înăsprirea condițiilor financiare este resimțită în creștere de ambele categorii, în special de cele cu credite performante (38 la sută dintre acestea consideră că nivelul prea ridicat al dobânzilor și comisioanelor este cea mai mare dificultate în a accesa finanțare). Pentru firmele cu credite neperformante, cerințele privind valoarea sau tipul colateralului sunt la fel de importante ca și costul creditului, atunci când acestea încearcă să obțină un împrumut (Grafic 19).

Grafic 18. Dificultățile întâmpinate de companiile nefinanciare care au aplicat pentru credite în accesarea finanțării de la bănci și IFN în perioada aprilie 2018 – martie 2019

Grafic 19. Dificultăți semnificative întâmpinate de companiile nefinanciare cu credite neperformante și cu credite performante în accesarea finanțării de la bănci și IFN în perioada aprilie 2018 – martie 2019

Anexă: Metodologie sondaj

Sondajul este efectuat semestrial de BNR în lunile martie și septembrie. Are la bază un chestionar care este transmis unui eșantion de aproximativ 11 000 de companii nefinanciare, dintre care circa 85 la sută sunt IMM, corporațiile fiind incluse exhaustiv.

Eșantionul este reprezentativ la nivel național și regional și este extras prin procedee statistice, după următoarele criterii:

- clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații)¹⁰;
- sector de activitate, conform încadrării în CAEN Rev. 2;
- regiuni de dezvoltare.

Structura eșantionului după criteriile de extragere a acestuia se prezintă astfel:

- după mărime: 34 la sută microîntreprinderi, 24 la sută companii mici, 26 la sută companii mijlocii, 14 la sută corporații și 2 la sută IMM atipice (Grafic A1);
- după principalele sectoare de activitate: 3 la sută în agricultură, 23 la sută în industrie, 27 la sută în servicii și utilități, 10 la sută în construcții și imobiliare și 36 la sută în comerț (Grafic A2);
- după regiunile de dezvoltare: 10 la sută Nord-Est, 9 la sută Sud-Est, 11 la sută Sud-Muntenia, 5 la sută Sud-Vest, 9 la sută Vest, 14 la sută Nord-Vest, 13 la sută Centru, 4 la sută Ilfov, 24 la sută București (Grafic A3).

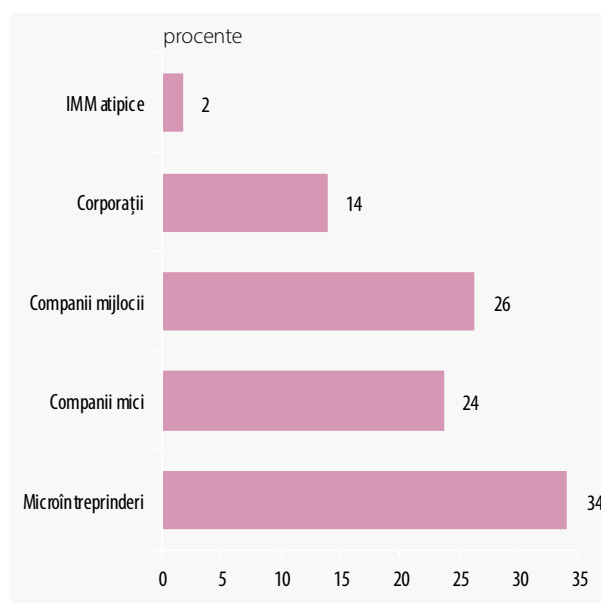
Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind (A - derulat pentru perioada aprilie 2018 – martie 2019) accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și (B – derulat pentru perioada octombrie 2018 – septembrie 2019) capacitatea companiilor nefinanciare de a face față unor condiții financiare nefavorabile (evoluții privind rata dobânzii și cursul de schimb).

Întrebările din secțiunea A vizează opiniile companiilor privind:

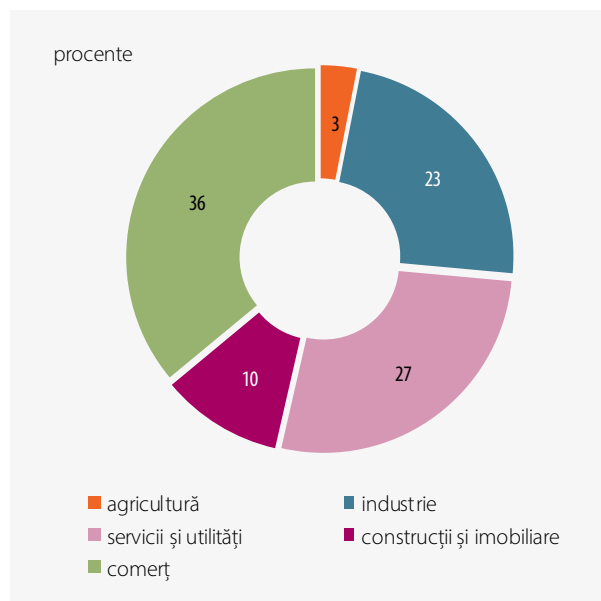
- situația economică generală a firmei;
- disponibilitatea surselor de finanțare;
- condițiile și factorii privind accesul la finanțare al companiilor.

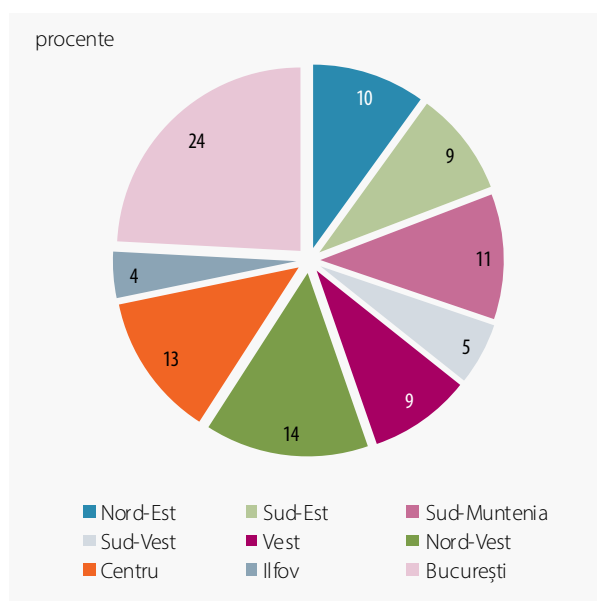
¹⁰ Firmele intră în categoria IMM dacă au: (i) mai puțin de 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri mai mică de 50 de milioane euro sau activul total mai mic de 43 de milioane euro. Se clasifică în: A) microîntreprinderi dacă au: (i) mai puțin de 10 angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 2 milioane euro. B) întreprinderi mici dacă au: (i) între 10 și 50 de angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 10 milioane euro. C) întreprinderi mijlocii dacă au: (i) între 50 și 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri sub 50 de milioane euro sau activul total sub 43 de milioane euro. Conform acestor definiții, rămâne o categorie de IMM atipice care nu poate fi încadrată în niciuna dintre cele trei categorii anterioare (ex.: IMM cu număr de salariați sub 10, dar cu cifră de afaceri și active totale peste 2 milioane euro).

Grafic A1. Structura eșantionului după mărimea firmei

Grafic A2. Structura eșantionului după sectorul de activitate al firmei

Grafic A3. Structura eșantionului după regiunea de dezvoltare unde sunt înregistrate firmele

Analiza răspunsurilor

Răspunsurile la întrebări sunt analizate în funcție de forma în care acestea sunt prezentate, astfel:

- a) Pentru întrebările cu grilă de notare se pot urma trei paliere de analiză:
  - analiza răspunsurilor separat pentru notele indicând o dinamică pozitivă, pentru notele indicând o lipsă de dinamică și pentru notele indicând o dinamică negativă;
  - analiza răspunsurilor doar pentru notele indicând o anumită dinamică;
  - analiza în sold net conjunctural (calculat ca diferență între ponderea celor care au notat o evoluție/problemă ca fiind ascendentă/semnificativă și ponderea celor care au notat o evoluție/problemă ca fiind descendentă/nesemnificativă).
- b) Pentru întrebările cu răspuns multiplu sau întrebările cu răspuns unic: analiza ponderii celor care au ales o anumită variantă de răspuns în totalul respondenților.

În cazul întrebării „A1. Cum apreciați că au evoluat următorii indicatori pentru companie în ultimele 12 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența dintre procentul companiilor care au indicat o creștere a unui indicator și procentul companiilor care au indicat o scădere a indicatorului. Un rezultat net pozitiv poate indica o îmbunătățire a cifrei de afaceri, profitului sau marjei profitului sau o înrăutățire a costurilor cu forța de muncă, a altor costuri sau a cheltuielilor lunare cu costul creditului.

În cazul întrebării „A2: Care sunt problemele cele mai presante cu care s-a confruntat compania în ultimele șase luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența dintre

procentul companiilor care au indicat o problemă ca fiind semnificativă și procentul companiilor care au indicat o problemă ca fiind nesemnificativă. Un rezultat net pozitiv înseamnă că o anumită problemă este semnificativă.

În cazul întrebării „A8: Care este opinia dvs. cu privire la evoluția din ultimele 12 luni a termenilor și condițiilor aplicate creditelor contractate (credite în derulare indiferent de vechime) de la bănci și instituții financiare nebancale?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența dintre procentul companiilor care au indicat o înăsprită a condițiilor și procentul companiilor care au indicat o relaxare a condițiilor. Un rezultat net pozitiv înseamnă că o anumită condiție a devenit mai stringentă.

În cazul întrebărilor „A9: Vă rugăm să ne precizați cum a evoluat disponibilitatea următoarelor surse de finanțare pentru companie în ultimele 12 luni?” și „A10: Cum apreciați că va evolua disponibilitatea următoarelor surse de finanțare pentru companie în următoarele 12 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența dintre procentul companiilor care au indicat o creștere a disponibilității unei surse de finanțare și procentul companiilor care au indicat o scădere a disponibilității unei surse de finanțare. Un rezultat net pozitiv înseamnă că disponibilitatea unei surse de finanțare a crescut (A9) sau va crește (A10).

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele 12 luni, respectiv ultimele șase luni pentru întrebarea A2, și așteptările privind următoarele 12 luni.

Definirea companiilor cu credite și a companiilor fără credite în derulare

Separarea companiilor în companii care au credite în derulare și companii care nu au credite în derulare s-a realizat după varianta de răspuns „d. Nu aveți credite în derulare”, de la întrebarea cu răspuns unic „A7. Cum percepeți relația din ultimele 12 luni cu băncile și instituțiile financiare nebancale la care ați contractat credite (credite în derulare indiferent de vechime)?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost clasificate ca firme fără credite în derulare, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost clasificate drept firme cu credite în derulare.

